

ST.

22. aug. 1946
58. årgang
Nr. 33-34

OILAV

En lærers morgenbønn

UTSYN:

Den katolske kirke
forfølges i Ungarn

Stalins kamp mot troen

St. Augustin

En innsats under krigen

Mer om Luxemburg

Hjemme og ute **40**
øre

F
r
a
m
▪
k
r
i
s
t
m
e
n
n
▪
f
r
a
m

være rettferdige og aldri inspirert av mine personlige sympatier og antipatier!

Lær meg å styre mitt sinn så jeg ikke taler eller handler i vrede og lidenskapenes opprør, men ene etter rolig overveielse!

Skjenk meg forståelse av hver enkelt barns serlige forutsetninger og kjennskap til dets forhold, så jeg kan hjelpe det ut fra realitetene i dets liv og støtte det der støtten trenges!

Må det gode, sanne og skjønne jeg får lov å la barnene lære å kjenne bli bevart i deres sjeler, så det kan bli til velsignelse for dem, selv om jeg ikke ser frukten av det!

Gi meg troskap i mitt virke så jeg ikke fristes til å gå på akkord med uretten, men alltid verner det svake og hjelpeløse mot overgrep!

Hjelp meg å føre barnene til deg om så andre krefter vil holde dem fra deg og krever at jeg skal gjøre det samme!

Gi meg mot til å stå mot helvetes porter hvor jeg så enn møter dem!

Legg de riktige ord på mine lepper så de alltid forkynner din storhet i ditt skaperverk, og barnene lærer å ære og elske deg alene i alt!

Gi meg å glemme meg selv og alt mitt når dagens virke tar til, så ene kjerligheten til arbeidet lever i meg og leder min ånd!

Herre, i dine hender legger jeg dagens gjerning, alle mine tanker og alle mine følelser!

Jeg vigsler deg alle mine ord og alle mine handlinger og hele min vilje!

Du som er godhetens Gud — skjenk meg en stråle av denne godhet så barnene må ane den selv i meg ufullkomne menneske!

Hjelp meg å være god og glad i all min ferd og gjøre barnene gode og glade — av din nåde, til din ære! Amen!

EN LÆRERS MORGENBØNN

Herre — gi meg å elske min skole og mitt arbeid med de sjeler du i den har betrodd meg, høyere enn alt annet!

Gi meg styrke så mitt håp alltid må leve i meg og mine tvil aldri får ta makten — tvilen på meg selv, mitt virke og dets resultater!

Veiled mine tanker, ord og handlinger så de må

VÅRE KIRKER

på søn- og helligdager

Liturgisk
kalender:

OSLO

St. Olavs kirke, Akersvegen 1.
Soknepresten, telefon 14 161.

Fromesse kl. 8,15
Kl. 11 Høgmesse med preken.
Aftengudstjeneste kl. 19,00.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Fransiskanerne, telefon 80 868.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjeneste bortfaller.

St. Dominikus kirke, Neubergrt. 15.
Dominikanerne, telefon 42 324.

Fromesse kl. 8,15
Høgmesse kl. 10,30
Kl. 18 Aftengudstjeneste.

Jesu Hjerter kapell, Nyveien 17,
Stabekk.

Soknepresten, telefon 37 735.

Fromesse kl. 9,05
Høgmesse kl. 10,45
Aftengudstjeneste kl. 17,45.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, telefon 74 590.

Høgmesse kl. 9,30
Aftengudstjeneste kl. 17,00.

Vår Frue Villas kapell, Montebello,
Smeståd.

Prestegården, telefon 58 121.

Høgmesse kl. 9,00
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

ARENDAL:

St. Franciskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, telefon 2 209.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse 10,45
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, telefon 15 410.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelens
gate 1.
Soknepresten, telefon 2 019.

Fromesse kl. 8,30
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.
Soknepresten, telefon 1 438.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s plass 1.
Soknepresten, telefon 1 168.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torvgaten 113.
Soknepresten, telefon 1 751.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjeneste kl. 18.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt.
Soknepresten, telefon 3 195.

Fromesse kl. 8,30
Høymesse kl. 11,00
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen
Soknepresten, telefon 266.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse » 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, telefon 4 225.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse » 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

PORSGRUNN:

Vår Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, telefon 644.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse » 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, telefon 25 534.

Fromesse kl. 8,00
Høymesse kl. 10,30
Aftengudstjenesten bortfaller i som-
mertiden.

**Søndag 25. august: 11. søndag
etter pinse.** Ep. 1. Kor. 15, 1—10.
Ev. Mark. 7, 31—37.

Mandag: Seferinus, pave og mar-
tyr † 218.

Tirsdag: Josef Calasanctius be-
kjenner † 1648.

Onsdag: Augustinus, biskop og
kirkelærd † 430.

Torsdag: Johannes døperens hals-
hugging — Sabina martyrt.

Fredag: Rosa av Lima, jomfru
† 1617.

Lørdag: Raymond Nonnatus, be-
kjenner † 1240.

**Søndag 1. september, 12. søndag
etter pinse.** Ep. 2. Kor. 3, 4—9.
Ev. Luk. 10, 23—37.

Mandag: Stefan, konge og mar-
tyr † 1038.

Tirsdag: Feriedag.

Onsdag: Feriedag.

Torsdag: Laurentius Justinian,
biskop og bekjenner † 1455.

Fredag: Feriedag.

Lørdag: Gudsmorens lørdags-
messe.

Søndag 8. august: Marias fødsel.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.
Presteboligen, telefon 9 028.

Høgmesse kl. 10,30
Aftengudstjeneste.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell.
Soknepresten, telefon 2 238.

Fromesse kl. 8,00
Høgmesse kl. 10,30

UTSYN

Den katolske kirke forfølges i Ungarn

Ingen av de land som kjempet på tyskernes side har lidt så meget etter freden som Ungarn, og ingen har vel heller så lite å vente seg av fredskonferansen. Rumensia og Bulgaria har russerne til å tale deres sak og undskylde dem med at de var ledet av klikker som ikke representerte folkeviljen. Italia og Østerrike har Vestmaktene. Men Ungarn er det ingen som har spesiell interesse av å støtte. Den økonomiske forvirring har vært større der enn noe annet sted, deportasjonen og politiske arrestasjoner like tallrike som i Polen og Jugoslavia, og sulten er ikke værre noe sted enn i dette fruktbare hvete-landet.

Som i Polen og Jugoslavia lever den katolske kirke også i Ungarn under meget strenge restriksjoner. Forfølgelsen ble plutselig satt igang i mai med en stor aviskampanje mot kirken. Et rykte ble satt ut om en fascistisk underjordisk sammensvergelse som skulle være ledet av en fransiskanerprest ved navn Fr. Kiss, og med selve kardinalprimaten innblandet. Valget av Kiss var uheldig gjort av kommunistene, da han to ganger under krigen var blitt stillet for militærdomstol på grunn av sine frimodige ytringer fra prekestolen mot aksemaktene. Han hadde dessuten i årene før krigen bodd i Amerika og gjort et så fremragende arbeide der at amerikanerne hadde full tillit til ham. Han er heller ikke blitt ført for noen domstol, så kommunistene har vel innsett det er klokest å la saken falle, men ryktene har allikevel vært et påskudd for å gå til strenge restriksjoner mot kirken.

Først og fremst er det de katolske skolene man vil tillivs, og det hevdes derfor at de er arnestedet for fascistisk propaganda. I århundrer har de mest fremragende skolene i Ungarn vært ledet av benediktinere og andre ordener, og selv idag er de to beste høyere skoler i landet ledet av cistersiensere og piarotpatre i Budapest. Det var Kirken arbeiderklassen vendte seg til da det gjaldt å organisere de nyopprettede skolene i industridistriktene etterat tyskerne var drevet ut. Den største av dem ledes av benediktinere. Siden forfølgelsen begynte, er mange av skolene blitt stengt, og Staten truer med å sløyfe alle subsidier. Samtidig er det katolske universitetsforbund Americana blitt oppløst, og nye beskyldninger blir stadig fremsatt mot den katolske undervisning. Men direktivene er tydelig kommet fra Moskva og blir ikke alltid etterfulgt av landets egne menn. Den første undervisningsminister etter krigen, grev Giza Teleki var ivrig katolikk, og den nåværende minister er meget vennlig stemt overfor Kirken. Han har flere ganger offentlig omtalt de katolske skolene på en anerkjennende måte og fremhevet deres store betydning for ungarsk kultur.

Det er imidlertid ikke så lett for kirken å få tatt til gjennmøle offentlig mot disse overgrep, da den katolske pressen ble kneblet under krigen og ikke har fått anledning til å gjenoppstå i full målestokk. I 1939 hadde man to katolske dagsaviser, nå bare en ukeavis. Selv under krigen sendte Budapest Radio hver uke ut en messe, enten etter latinsk eller orthodox ritus, men det er ikke lenger mulig. Budapest Radio har selv ingen selvstendige utsendinger, det er de fire største politiske partiene som deler den. En tid kunde man oppleve at bondepartiet i sin utsending dementerte kommunistenes falske beskyldninger mot Kirken når deres time kom, men i det siste har kontrollen vært så streng at de ikke slipper gjennom.

Kardinal Mindszenty har kjempet meget aktivt mot kommunistene og selv blandt geistligheten mente mange at han gikk for langt og fryktet for offentlig hevn. Men siden han kom tilbake fra Rom som kardinal har han vært atskillig forsiktigere i sine uttalelser, og hans hyrdebrev har ikke lenger den samme utfordrende tonen. Mars og april var derfor fredelige måneder når det gjaldt forholdet mellom Kirken og kommunistene, men først i mai begynte som ovenfor nevnt forfølgelsen for full kraft og helt plutselig som om noen i Kreml hadde trykket på en knapp. Noe slikt var aldri forekommet før, selv om jordbruksreformen i november var et slag som vesentlig var rettet mot Kirken. Alt jordegods på over 100 mål, og ofte under, ble inndradd uten noen som helst erstatning.

Tross alt har Kirken fremdeles like sterke røtter i det ungarske folk, som heller ikke har vært uberørt av det store praktiske arbeide som den gjorde for å hjelpe nøden i den første tiden etterat russeren hadde besatt landet. Usedvanlig store menneskemengder har gjort pilgrimsreiser og deltatt i friluftsgudstjenester i løpet av våren og forsommeren. En korrespondent i Budapest forteller f. eks. at det aldri har vært større deltagelse i den tradisjonelle prosesjonen påskelørdag, og tilføyet at tre fjerdeparter av deltagerne var menn. Antall av skriftemål og kommunjoner har også øket sterkt. Da der i begynnelsen av mai var en bønnedag for Ungarn i Budapest deltok 350.000 mennesker i seremoniene, og en kvart million av dem fylte plassen foran St. Stephans basilikaen for å høre kardinalen preke.

Forgjeves! Stalins kamp mot troen

En kjent engelsk russlandseksperter, Sir Bernard Pares, er blitt intervjuet av United Press etter utsendelsen av boken «Russland og freden». Han betraktes som en av de største autoriteter når det gjelder russiske forhold, særlig når det dreier seg om kirkelige spørsmål.

I intervjuet uttaler sir Bernard som sin bestemte overbevisning at religionen i Sovjettunionen aldri vil dø. — Stalins noværende våpenhvile med Kirken er ingen tom gjestus. Den er tvertom en frukt av mange og dype overveielser og en realistisk følge av hele utviklingen. Hvor sterkt så enn kommunismen i Russland

St. Augustin

Til lestdagen 28. august.

Den 28. mai feirer vi atter den store kirkehøvding Augustins fest. Snart er 16 hundre år gått siden han så dagens lys, men enno taler hans røst til menneskene med den kraft, som ene evighetens uforgjengelige impulser kan skjenke tidens barn. Det tales så meget nu om at alle statsformer er i støpeskjeen, en søker og søker etter det rette, det som kan skjenke menneskeheten størst lykke, den høyeste grad av livsutfølelse. Hva om en søkte tilbake til Augustin og studerte hans «Om Guds stat»? Som kan hende aldri før burde hans tanker og ord være aktuelle for alle kristne. Vi bringer derfor en artikkel om ham av Augusta Lund — vi trenger vel i grunnen de fleste av oss til å oppfriske vårt kjennskap til ham. ...

Det fjerde århundre er et av de interessanteste og mest grunnleggende i den kristne kirkes historie.

Det begynte med de grusomste og best planlagte kristenforfølgelser under keiser Diocletian for å ende med stor seier. Kristendommen ble anerkjent som statsreligion. «Martyrernes blod ble kirkens sæd.» Men å få innført den nye lære i politikk, i samfunnsliv — helt i menneskenes måte å tenke, føle og handle på, det var så vanskelig at vi som lever i dag ikke lett vil kunne fatte det, for hele den historiske utvikling av den romerske stat som da behersket verden, hang på det nøyeste sammen med den gamle gudetro. Dertil kom at hedenske filosofer som de såkalte nyplatonikere i Alexandria og Aten, som blendet ved sin veltalenhet både i tale og skrift, vranglærere som f. eks. Arius, som hevdet at Kristus skulle være av ringere natur enn faderen og pelagianerne, som påstod at menneskene ikke er født med arvesynd, gjorde stormløp mot Kristi rene lære og truet gang på gang med å tilintetgjøre den. Under sådanne forhold var det ikke rart at den nye religion med sine

er gått inn for å kvele alt religiøst liv siden revolusjonen har den aldri oppnådd å drepe folkets gudsfrykt — ja, enn ikke fått det til å innta en passiv holdning over for kirken.

Sir Bernard mener at den religiøse rennæsansen som Russland opplever nå står i forbindelse med folkets tilbakevenden til en økonomisk og territoriell ekspansionspolitikk med forsøk på å oppnå et kontinentalt hegemoni i Europa og Asia. Den nasjonalistiske ånden tar til å våkne etter sin langvarige antiimperialistiske og antimilitaristiske søvn. No hvor Russland er en av krigens store seirherrer vil en selv ordne opp i forholdene. Det verste av alt ville være en ny Versailles-fred — da den ble sluttet mistet russerne jo frukten av 200 års arbeid som bl. a. omfattet Peter den stores livsverk. Derfor legger de nå i første rekke vekten på å sikre grensene sine, og når det er skjedd vil de sette alt inn på fredsarbeidet — mer enn kan hende de fleste andre nasjoner.

strenge etiske krav bare ble en formsak og ikke en hjertesak. Man antok lunkent den anerkjente statsreligion for å tekkes herskeren. Men de mennesker som ville leve alene for Gud og anerkjente ham i sitt hjerte, de fant seg ikke vel under disse løse forhold. De flyttet ut på ensomme steder, hvor de fornektet seg selv og forsakten verden. Senere flyttet sådanne eneboere sammen og dannet de såkalte klostre. De ble munkene, og kvinnene kaltes nonner. Av den største betydning ble middelalderens munkevesen både i kulturell og materiell henseende. Det ble tidens åndelige sentrum, dens høyskole, som holdt vitenskapen, kunst og jordbruk — all kultur vedlike i stormfulle og nyskapende tider.

Sådan var forholdene da den mann som mere enn noen annen regnes for en av den kristne kirkes høvding, begynte sin vidstrakte forkynner- og skribentgjerning. Vi mener Augustinus, biskop i Hippo (Hippolonia) i Nord-Afrika. Hans tallrike skrifter vitner om skarpsindighet og lærdom. De er så å si bevart i sin helhet. Mest kjent er hans 22 bøker «Om Guds stat», hans dogmatiske læreskrift «Om Treenigheten» (i 15 bøker), hans brev og hans «Bekjennelser» (selvbiografi inntil han i sitt 33. år lot seg døpe). Dette siste er et verk som er enestående i den oldkirkelige, i alle tiders litteratur. Det er et menneskelig dokument om en søkende, famlende, higende synders tornefulle vei til sannhets erkjennelse, mer spennende enn den best skrevne roman. Nettopp i vår tid, da sjelepleien står så høyt i kurs, da psykologien er å finne overalt i litteraturen, torde dette verk av Augustinus være av største interesse og nytte.

Aurelius Augustinus ble født 13. november 354 midt inne i det numediske fjelland i Afrika, i byen Thagaste. I våre dager heter den Sonk-Ahras. Her tilbrakte han sin barndom og første ungdom. Faren, som var decurion, dvs. medlem av byens råd, var hedning. Vi hører lite om hvilken innflytelse han hadde på sønnens liv, men som alle store menn har en kvinne bak seg, hadde Augustin sin kloke, fromme kristne mor, Monica. Hun lyste som en stjerne på hans tornefulle vei. Når hun gråt over sønnens liv, som hun ikke alltid var fornøyd med i ungdommen, sa hennes skriftefar til henne: Ta det med ro. Så mange brennende, skjønne bønner kan ikke være

Pares uttaler enn videre at en så ofte forveksler Stalins kommunisme med Trotskis og det er helt uriktig. Stalins mål er ikke en verdensrevolusjon eller en verdens kommunisme en ganske enkelt gjenoppbygning av land og folk i Russland. Det er en nasjonalistisk bølge som no går over landet og har med seg en ny tid for religion og Kirke. Begge har dype røtter i den russiske folkesjel, og ned til disse røttene har ingen gudløs propaganda og ingen forfølgelse noen gang nådd. Mot en slik fundamental følelse kan Stalin ikke utrette noe, og som den dyktige politiker han er med et enestående sikkert grep om utviklingen har han forstådd dette og tatt konsekvensen av det: forliket med Kirken.

Til slutt er å si at en trygt tør gå ut fra at sir Bernhard vet hva han taler om. I en årrekke var han attasjert den russiske hær og har gjennomreist landet på kryss og tvers. I de senere årene har han forelest over russisk språk og litteratur ved universitetet i Oxford.

bedt forgjeves. Bare hold ut, så vil og så må De seire. Og Monica seiret, men kampen var hard og lang. Min mor skylder jeg alt, sier Augustin i et av sine tidligste skrifter.

Da han hadde lært det som kunne læres hjemme, ble han sendt til Cartago, en av Romer-rikets største og vakreste byer. Det høyeste åndslev, men også de laveste laster var samlet her. Han utdannet seg i veltalenhet som moten var og studerte Ciceros skrifter. Egentlig filosofi kom han først til å studere senere, men han rotet seg bort i manikeisme, en lære som hadde opptatt de forskjelligste religioner og sekter i seg, og som egentlig skrev seg fra Persia. Det vil her føre for langt å forklare hva den egentlig gikk ut på, men den tørret Augustins rike, sprudlende, søkende ånd ut. Det skulle ta år før han kunne frigjøre seg fra den. Imidlertid studerte han på egen hånd de frie kunster som musikk, matematikk, logikk, retorikk, astronomi og astrologi. Den siste spilte i hele oldtiden igjennom en stor rolle — som religion og som vitenskap. Litt over tyve år fullendte han sine studier og begynte å undervise selv. Han begynte som lærer i grammatikk i fødebyen Thagaste, men vendte snart tilbake til Cartago, hvor han kastet seg over den høyere undervisning, retorikken. Hans egen umettelige kunnskapstrang gjorde at han ved siden av også alltid arbeidet på sin egen undervisning, retorikken. Hans egen umettelige kunnskapstrang gjorde at han ved siden av også alltid arbeidet på sin egen undervisning. Studiet av estetikk og astronomi opptok ham i denne tid. Imidlertid hadde manikeismen ennå makten over ham. Denne forvrøvlede lære med all sin fusk overvant Augustin først da nyplatonismen gav ham et annet gudsbegrep.

Da Augustin omtrent var 30 år, ville han prøve sin lykke i Rom, men oppholdet der ble en skuffelse, og vi finner ham senere igjen i Milano som lærer i retorikk. Her var det at Monicas bønner omsider ble hørt av den allmechtige Gud. Gjennom den hellige dåp ble de forent så hun ikke lenge etter kunne stedes til hvile i fred, mens sønnen skulle ende som en av de mest innflytelsesrike kristne kirkehistorien kjenner. Men merkelig nok var det gjennom nok en åndelig krise han skulle lutres, før målet var nådd. Og den fikk han gjennom nyplatonismen. Den høye etikk som denne filosofi rommer, førte ham skritt for skritt inn i kristendommen. Men hvilke kamper! Hvilke kvaler! Augustin var en ærgjerrig, en sanselig natur. Det var ikke bare hans ånd som krevet. Også hans legeme. Han elsket skjønne kvinner, han elsket musikk og sang. Alle livets tillokkelser drog ham til seg. Han var ung og glad og hadde alltid en flokk trofaste venner i følge. Men Den hellige ånd fortsatte sitt arbeid i ham. Det var den store biskop Ambrosius i Milano som ble dens redskap gjennom sin skrifttolkning og sin personlighet.

Han var tidens første autoritet på det kirkelige område. Ved sin klare ånd og originale forkynnelse — helt på bibelsk grunn — i det han i motsetning til manikeerne satte det gamle testamente på sin rette plass og påviste at det gjennom en billedlig framstilling alltid pekte hen på det nye, gjorde han et uutslettelig inntrykk på Augustin, men dog ikke så sterkt at han kunne beslutte seg til å kaste alle broer av og bli en kristen. Lidenskapene hadde ennå for sterk makt i hans sjel. En av de tilsynelatende små tilfældigheter som livet er så rikt på, skulle endelig åpne hans øyne for de evige sannheter

og kaste skjellene fra dem. Mens han endog istor sjele-kval befant seg i en have sammen med noen uatskillelige venner, hørte han barnestemmer som gjentok og gjentok: Ta og les, ta og les. Mekanisk åpnet han apostelen Paulus' skriftord: La oss vandre ærbart som om dagen, ikke i gjestebid og drikkelag, ikke i løsaktighet og utukt, ikke i kiv og avind; men ifører Eder den Herre Jesus Kristus og pleier ikke kjødet til å vekke lystene. (Rom. 13, 13—14).

— Jeg ville ikke lese videre, og det var heller ikke nødvendig, for neppe hadde jeg lest denne setning til ende, førenn fredens lys strømmet inn i mitt hjerte og bortjog alle min sjels mørke skygger, skriver han i sine bekjennelser (Confessiones).

Han skyndte seg nå til Monica med gledesbudskapet. Herren har makt til å gjøre langt overflødiggere enn hva vi ber og forstår, svarte hun gledesstrålende.

Augustin ble døpt av Ambrosius selv påskenatten i året 387. «Det var hin natt, i hvilken diakonene treder frem og ved påskelysets skjær synger kirkens herlige påkehymne Exultet. Augustin selv skal være forfatter til denne både i melodi og innhold storståtete lovsang. Dette er dog neppe tilfellet. Med så meget desto større rolle passer Exultet-sangens gledesutbrudd på hin påskenatt 387, som skjenket kirken en hellig Augustin. —: «O vere beata nox...» O i sannhet lykkelige natt..... ti den borttar brøde, avtvetter synden, gjengir den falne uskyldigheten og de sorgbetyngede gledene.»

Kort etter reiste Augustin tilbake til sitt hjemland, til fødebyen Thagaste, hvor han solgte sin fedrearv og gav utbyttet til de fattige. I Ostia, på hjemreisen, hadde den sorg å miste sin elskede mor. Han lukket hennes øyne mens en venn spilte og sang Davids 100 salme på harpe. Tre år deretter tilbrakte Augustin som eneboer, utelukkende opptatt med bønn, faste og lesning av de hellige skrifter. I året 390 nødte biskop Valerian ham til å motta presteinnvielsen, og fem år senere ble Augustin hans etterterger som biskop av Hippo Regins.

Han døde i året 430.

Det var i en forholdsvis utkant av det mektige Romerrike, at Augustin hadde sitt velsignelsesrike virke. Ikke alle trodde den gang at han skulle få mer enn rett i de stolte ord, som han utslynger i ett av sine udødelige verker:

...Dette sier jeg til menneskeheten.

Augusta Lund.

En innsats under krigen

Assistent Harry Jørgensens virke.

Fra siste nummer av «Bilder» har vi tillatt oss å «sakse» følgende artikkel om en av våre trossfeller:

Både Administrasjonsrådets møteprotokoll og Quislingregjeringens ordinære og originale protokoller ble under okkupasjonen levert til Riksarkivet. Dette skjedde på initiativ av assistent og arkivar ved Statsrådsekretariatet Harry Jørgensen, som fikk overtalt «byråsjef og regjeringssekretær» Thrana til å anbringe dem der istedenfor i NS-arkivet som ble innredet av Quisling i Slottets tidligere vinkjeller.

Selve vedtaksprotokollen til Administrasjonsrådet klarte han å få tatt unna og gjemt i et eget skap som bare han hadde nøkelen til. Da frigjøringen nærmet seg fikk han den og

andre viktige saker lurt ut av slottet og deponert i Riksarkivet uten at nazistene ante det.

På denne måten ble alle disse dokumentene og mange andre som er av uvurdelig historisk interesse, reddet for ettertiden.

Assistent Jørgensen som har vært i Statssekretariatet siden 1919, har i alle disse år ført statsrådsprotokollene og fortsatte med det under okkupasjonen. Han hadde således anledning til på nærmeste hold å følge begivenhetene, slik de utviklet seg i de innerste NS regjeringskretser.

— Allerede i oktober 1940 begynte Quisling å holde hemmelige møter i statsministerens kontor i regjeringsbygningen i Akersgt. 42 for NS-ministrene, forteller Jørgensen. Jeg fikk ordre om å besørge innkallelsen. Quisling var jo formelt ikke kommisarisk statsråd, han var ikke blant dem Terboven utnevnte 25. september, men ledet likevel. Jeg gjorde meg dum og ringte til alle statsrådene, altså også til Sandberg, Ravner, Johannessen og Frøtheim, som ikke var medlemmer av NS — Frøtheim meldte seg forresten senere inn — Alle møtte, men disse 4 måtte gå igjen. Før møtene ble værelset undersøkt i alle kriker og kroker av en hirdmann. Det var antagelig nødvendig også. I året 1941 ble det to ganger gjort forsøk på å ta Quisling. En dag banket det på døren til forværelset 5 minutter etter at han og hans folk var gått fra møtet. Jeg lukket ikke opp, men sprang gjennom to rom og åpnet døren fra det borteste kontoret på klem. Det stod to elegant kledte herrer utenfor døren til forværelset, en høy og mørk og en litt mindre. Begge holdt høyre hånd i lommen. Den ene pekte på navneskiltet mitt på døren — Du tar han der, så tar jeg Quisling og Hagelin, sa han. Så banket de igjen. Jeg åpnet den døren jeg stod ved.

— Er det ikke et møte her? spurte en av dem.

— Det har vært, svarte jeg.

— Er det ingen inne nå?

— Nei, alle er reist for 5 minutter siden.

— Der kan du se! Hvorfor skulle du somle slik? Vet De hvilken vei han har tatt?

— Nei, det vet jeg ikke, sa jeg.

De løp begge nedover trappen. Jeg nevnte ikke et ord om besøket til noen på kontoret. Fjorten dager etter kom de igjen, men også dengang for sent, og like etter holdt møtene opp. De begynte på ny engang før jul og fortsatte til Quisling ble ministerpresident 1. februar 1942. Den dagen fikk jeg beskjed om at jeg skulle flytte alle kontorene og arkivene til Slottet, hvor vi rykket inn i en del av sydfloøyen. Før min egen del ble jeg skygget når jeg gikk til og fra kontoret, og mine telefonsamtaler ble avlyttet. Ja, jeg fikk ikke lov til å ha med meg matpakke. På mitt adgangskort til Slottet stod det nemlig: «Pakker og vesker må ikke medtas.» Alt skulle undersøkes av vekten, også skrivesaker og andre kontorrekvisita, det var i det hele megen nervøsitet blant NS-folkene som aldri følte seg trygge.

— Hvordan fikk De reddet Statsrådssekretariatets store arkiv?

— Takket være Riksarkivet fikk jeg det etter hvert ut av Slottet og ut av byen. Det hadde forresten sine vanskeligheter. Quisling og hans folk ville ha det i sitt nylagede arkiv i kjelleren på Slottet, men det sa jeg ikke gikk an. Det jeg ikke fikk ut på annen måte bar jeg i pakker til byen, idet jeg sa det var dokumenter og bøker som skulle til innbinding. Da jeg en dag fikk ordre om å bringe en historisk arkivpakke, som inneholdt alle regjeringers avskjedsansøkninger, ned i NS-arkivet i kjelleren, laget jeg

en pakke som så likedan ut og la den der isteden. Originalpakken gjemte jeg i et skap jeg selv hadde nøklen til.

Tre viktige kopibøker ble også brakt i sikkerhet. En venn av meg ringte etter et bestemt brev. Derved fikk jeg lirket bøkene opp fra nazistarkivet og så «glemte» jeg ganske enkelt å bringe dem tilbake. Jeg skal si jeg var gla jeg hadde fått disse sakene unna, for et par dager før kapitulasjonen begynte nazistene å brenne dokumenter dag og natt. Jo mer jeg stjal av arkivsaker, jo mer fristet ble jeg. Jeg fikk for eksempel høre at det lå en pakke som inneholdt forhandlingene mellom NS, Stortinget og tyskerne nede i arkivet. Den ville jeg ha tak i. Jeg gjorde tre forsøk, men de klikket. Derimot kapret jeg i 1944 en bunke meget viktige nazistpapirer fra en pult på et av kontorene. Det ble undersøker høyt og lavt i et par dager, og NS-damen, som hadde ansvaret for dem, gråt og skrek så malingen rant nedover kinnene hennes. — De kommer nok igjen. De må være sendt ned i generalsekretariatet ved en feiltagelse, trøstet jeg, men pakken var og ble selvfølgelig borte.

En god del andre dokumenter ble også gjemt unna, noen av dem i de hule hodene på to bronsebyster. Der lå de trygt til kapitulasjonen!

Hver torsdag morgen måtte jeg ringe rundt og gi beskjed om at Quisling skulle ha ministermøte klokken 14. Klokken 13 fikk jeg ordre om å gjøre i stand bordet med skrivesaker i statsrådsalen. Det værelse Quisling benyttet som statsrådsal, var til å begynne med den store spisesalen i annen etasje på Slottet. Senere flyttet man møtene over i Kongens audiensværelse. Mens jeg var der, kom Quislings livvakt opp og undersøkte stolene, putene i stolryggene og hele værelset for øvrig. Derpå måtte jeg forsvinne.

Tre ganger møtte jeg Jonas Lie i trappen, og hver gang sa han: — Den mannen skulle ikke ha lov å gå her i Slottet.

— Han er *min funksjonær*, svarte Fuglesang.

Quisling satt alltid for enden av bordet. Ellers var ministrene plasert etter en slags rang som Quisling hadde funnet ut. De første gangene måtte jeg sette lapper på plassene. Engang hadde jeg bare på spik byttet om lappene slik at Whist kom på siste plass, Vasbotten på nestsiste. En av Quislings livvakt som var tilstede, fortalte at Whist holdt på å sprekke av ærgrelse, og jeg fikk beskjed om at nå fikk jeg prøve å lære meg hvem han var.

De var i det hele tatt umåtelig hårsåre når det gjaldt verdigheten alle som en. Jeg glemmer aldri første gang jeg traff Hagelin i oktober 1940.

Han kom for å snakke med Fuglesang. Jeg kjente ham igjen fra avisen, men spurte likevel hvem jeg skulle melde. Han stirret stivt på meg, men verdiget meg ikke et svar. Det var åpenbart en utenkelig tanke at noen ikke skulle kjenne ham. Nå ja, så fikk han vente desto lengre. Jeg sa statsrådsekretæren var opptatt, hvilket han ikke var, somlet noe ganske erbarmelig og gikk så til slutt inn til Fuglesang:

— Det er en herre som vil tale med Dem, men han vil ikke si sitt navn.

— Det er vel Hagelin, da sa Fuglesang.

— Ja, sa jeg.

— La'n si navnet sitt, sa Fuglesang. Jeg ut.

— Nå er han ledig. Hvem skal jeg melde?

Hagelin bare stirret.

— De skjønner ingen kommer inn her uten å si sitt navn, sa jeg. Hvem skal jeg melde?

— Statsråd Hagelin.

Wilhelm Thielemann in memoriam

For alle oss som har vært i forbindelse med Wilhelm Thielemann er det helt uforståelig at denne elskverdige og fine mann ikke mer skal ferdes blant oss. Det er et dødsfall som i helt ualminnelig grad føles som en personlig sorg av selv de som sto den døde fjernere, men å kjenne Wilhelm Thielemann om enn nokså lite var det samme som å bli glad i ham, fordi hans godhet skapte en atmosfære om ham som ingen kunne unngå å merke velsignelsen av.

Ja, han var en god mann, og det er vel det beste som kan sies om et menneske ved dets død. I sin tale ved båren kalte hans sokneprest ham «en hjemmets og Kirkens mann» og stort vil savnet bli etter ham begge steder. Men det skal også være sagt at savnet vil bli stort i hans kundekrets, for hos ham var troen ikke bare bekjennelse — den var selve livskraften som han tok med seg inn i sitt daglige virke og lot prege det slik han ble den gjennompålitelige forretningsmannen, hvis ord en alltid kunne stole på — i aller beste forstand en «rettferdig for Herren». Hans hele ferd var en kristen manns ferd, og derved gjorde han ære på sin tro utad så sant eksempel er den beste propaganda av alle og den effektiveste trosbekjennelse! Som «Kirkens mann» var han uvurderlig og i øyeblikket uerstattelig for St. Hallvards sognearbeid. Aldri gikk en forgjeves til ham når det gjaldt mindre eller større saker som berørte menighetslivet — med råd og dåd var han alltid rede til innsats, og hans høyre hånd visste aldri hva den venstre gjorde. Aldri sparte han seg selv og aldri ønsket han takk og ære for sitt eget vedkommende.

Og nå kan vi ikke mer takke ham i ord og gjerning og noen jordisk ære kan vi ikke mer vise ham i synlig form. Men desto større er vår forpliktelse til å ledsage hans sjel på dens siste vandring med våre varmeste bønner — bønner som også skal omfatte hans nærmeste i det hjemmet han elsket så høyt. La oss be for dem at alle gode og glade minner snart må bli sterkere enn sorgen og savnet — og la oss be for ham at han må gå inn til sin Herres glede, til det evige lys og den evige hvile!

Fuglesang kunne forresten være narraktig han med. Engang på Slottet han ventet besøk av en dame, og gjerne ville imponere, hadde han gitt ordre til å føre vedkommende gjennom den hvite sal, slå dørene opp til hans kontor og melde henne, istedenfor å slippe henne direkte inn. Jeg viste bare damen til den hvite sal og lot henne melde seg selv. Jeg skal hilse og si han var rasende, hele effekten var jo spolert!

Eyvind Blehr var heller ikke så lite av en snøffel. Han hilste ikke engang på sine egne funksjonærer. På mitt kontor hang et bilde av hans far, statsminister Otto Blehr, som egentlig hørte hjemme på Victoria Terrasse. Jeg hadde stemplet det både på duken og på rammen med Statsrådsekretariatets stempel. Engang fikk Eyvind Blehr tilfeldigvis se

Tanker på vår frelsers gravlund

*Jeg søker inn i denne fredens have
litt bort fra byens larm og dur,
og vandrer rundt imellom tause grave,
hvor blomster dufter etter siste skur.*

*Her blomstrer roser, asters og levkøyer,
ja, tusendfryd, forglemmegei og kaprifol,
og himlens tårer deres hoder bøyer
mens trærnes løvheng skinner blankt i sol.*

*Jeg tyder gamle stenes slitte nærner,
de vakre er, ja fra den gode tid,
de nyere, hvor ånden rent én sænner,
de mot naturen alle står i strid.*

*Og søndagsgjester stimer til de kjentes grave
med foto, latter og med sterke stemmer,
for dem er stedet som en annen have
og jorden ingen slekt for dem her gjemmer.*

*Jeg søker bort til der de jærne hviler —
og møter i alléen nonner arm i arm,
så verdig, vennlig deres øyne smiler
som dempere mot denne tidens larm.*

*Det blir en høytidsstemning rundt omkring dem,
og uvilkårlig må jeg hodet bøye —
for himlen er jo deres rette hjem
og lønnen får de i det høye.*

*Takk, at der finnes slike kvinner,
som ofrer alt — på denne onde jord
for gjennom motgang, uforstand til sist de vinner,
så seirrikt vandrer de det rette spor.*

*Ja, hadde vi litt fler av denne troen
så ville jorden bli en fredens have,
og vi var sikret adgang over broen —
og himlen fikk vi så til slutt i gave.*

Aa. Sch.

det. Han forsvant ut av døren og kom litt senere tilbake med beskjed om at han hadde fått det av Quisling. Etter frigjøringen meldte jeg av til politiet hvor det hadde tatt veien, og nå henger det igjen på Victoria Terrasse.

Med hensyn til forretningsordenen på Slottet i Quislingtiden var det som regel «Regjeringssekretæren» som skrev referatene fra «statsråd» og møter. Disse ble så sendt ned til renskrift. Qisling holdt imidlertid også en hel del møter med seg selv alene eller med en enkelt minister. Da sendte han ned en kladd som jeg måtte tyde. Satte jeg det ikke pent nok opp fikk jeg klaps: Jeg måtte værsgod ta meg sammen! Alle kladdene hans gjemte jeg omhyggelig. De ble utlevert til politiet ved frigjøringen.

Mer om Luxemburg

Som er supplement til den artikkel «på valfart i Luxemburg», som Anton Takst var så elskverdig å sende oss bringer vi her et reisebrev av Fred. Kristensen i «Drammens Tidende».

Luxemburg i juli.

Når en kommer fra Frankrike til Luxemburg, får en de samme inntrykk som når vi nordmenn drar over grensen til Sverige. Landet byr på god og relativt billig mat og forretningene har praktisk talt alt hva en kan ønske seg. Det er riktignok rasjonering på visse varer, men den er ikke så streng at den volder særlige ulemper for en utlending.

Luxemburg har et flateinnhold på 44xx kv.km — det er med andre ord dobbelt så stort som Vestfold, men bare tredjedelen av Buskerud.

Dette lille landet, som vi nordmenn vet svært lite om, kan sammenlignes med en blomstrende hage og det er ikke noe å undres over at tusener og atter tusener av turister trekker dit om sommeren. I Storhertugdømmet Luxemburg, som har et innbyggertall på 300,000 finner vi også en statsborger som er mer tilfreds enn i Europas øvrige land. Han har også grunn til det; for ikke i noe annet land finner man maken til tempo i gjenreisningsarbeidet. Folket vet at bare arbeid og atter arbeid kan bringe landet på fote igjen og hver mann går derfor til sitt virke i bevisstheten om at hvert arbeidstak er et skritt nærmere den levestandard luxemburgerne hadde før krigen. Skoftmentaliteten, som har vært et av de vanskelige problemer i Norge, eksisterte ikke i Luxemburg.

Da krigen brøt ut i 1939, befant Luxemburg seg i en prekær situasjon. Landets integritet var fastslått i Versaillestraktaten; men ville den bli respektert?

Den ble respektert til 10. mai 1940. Den dagen drønnet tyske flyvemaskiner over det lille, idylliske landet, tyske tanks rullet over bruene langs grensen og i løpet av noen få timer var Luxemburg besatt. Landets samlede hær var 400 mann, men vanligvis brukte man bare 100 av dem ved spesielle anledninger, som parader og lignende.

Regenten, storhertuginnen, hennes familie og regjeringen klarte å komme seg unna og dro først til England, siden til USA. Dette var utvilsomt en lykke for Luxemburg, for derved trådte landet inn blant de stater som kjempet for frihet og rett. Regentens skritt var også i full overensstemmelse med folkets vilje.

Tyskerne viste snart sitt sanne ansikt. Riktignok sendte de 9. mai en skrivelse til Storhertuginnen der de understreket at Tyskland ikke hadde til hensikt å krenke Luxemburgs nøytralitet og selvstendighet, men disse fagre løftene varte ikke lenge. I maidagene måtte 70,000 luxemburgere evakuere til Nord-Frankrike, og da de kom hjem igjen ble de møtt av en Gauleiter, som overensstemmende med de tyske teoretikere erklærte at landet skulle innlemmes i det stortyske rike og bli en provins. Avsettelse av de rette myndigheter og en mengde arrestasjoner fulgte umiddelbart etter og de fleste ble sendt i konsentrasjonsleire i Tyskland.

Her, som i andre land, forsynte tyskerne seg godt av alle matforråd og luxemburgerne fikk til gjengjeld rasjoneringsbøker. Også skogen fikk en slem medfart her

som i Norge. Tyskerne gikk så langt at de forbød religionsundervisningen i skolene, undervisning i fransk — landets offisielle språk for mer enn 800 år — ble forbudt. Familier med franske navn måtte bytte dem med tyske. Også gatene fikk nye navn, Avenue de la Liberté, ble således døpt om til Adolf Hitlerstrasse.

Men luxemburgerne lot seg ikke skremme og ytet en fremragende motstand som ga seg utslag i lavt arbeidstempo, sabotasje m. m. og tyskerne fikk svært lite glede av sine bestrebelser.

To datoer vil leve i Luxemburgs frihetshistorie. Den første er oktober 1941, da tyskerne ville ha hver voksen luxemburger til å underskrive en erklæring om at Tyskland var hans rette fedreland og at det tyske språket hans morsmål. En storstilet terrorbølge ble satt i gang for at resultatet skulle bli godt, men tyskerne opplevde det motsatte. Luxemburgerne erklærte at deres fedreland var Luxemburg og at det luxemburgske språket, som er sterkt påvirket av fransk og tysk var deres morsmål.

Den annen dato er 30. august 1942 da den tyske Gauleiter utskrev årsklassene 1920—1924 til soldater for den tyske Wehrmacht. Det var tyskernes siste halmstrå.

Luxemburgernes svar var generalstreik. 1. desember erklærte tyskerne unntagelsestilstand og knekket streiken med et stort antall skytninger, arrestasjoner og deportasjoner. Således sendte de hele familier til spesielle leire i Tyskland, og gutter og piker i 16 års alderen ble tatt ut av skolene og sendt til lignende leire.

Landet var blitt et helvete, men folket beholdt sin seige motstandskraft tross tyskernes grusomheter. Helt til august 1944 fortsatte tyskerne med å deportere familier i vogner som var beregnet på dyretransport.

Under hele krigen utførte motstandsbevegelsen et prektig arbeid. Den holdt motet og humøret oppe i folket, hjalp ungdommen over grensen til de allierte og holdt tusener skjult i skogene.

La meg gjengi noen tørre tall som best kan fortelle om folkets lidelser:

16,000 luxemburgere var i tyske fengsler og konsentrasjonsleire under krigen. Ennå mange tusen ble deportert og tvangsutskrevet til arbeid i Tyskland.

Av de 14,000 ungdommer som ble mobilisert til Wehrmacht klarte tyskerne å få tak i 11,000. 6000 av dem er ennå ikke kommet tilbake, og det er neppe noe håp om å se dem igjen. 1000 luxemburgere døde i tyske fangeleire. 600 mangler man ennå opplysninger om. Av dem er 300 jøder, og de har antagelig lidt samme skjebne som de andre jøder i de polske tilintetgjørelsesleire.

Den samlede krigsskade i Luxemburg er beregnet til 8 milliarder franc. 2171 bygninger ble totalskadet og 11,000 mer eller mindre ødelagt. Dette skjedde under Ardenneroffensiven. I dagene fra 10. september til 16. desember var luxemburgere lykkelige. De hadde fått sin frihet igjen og forsøkte å glemme den krigen som ennå var like utenfor landets grenser. Kampene i Ardennerne — også kalt Rundstedtoffensiven — begynte 16. desember. Grensebeboerne i Luxemburg flyktet i panikk, og de som ikke klarte å komme unna, ble skutt eller deportert til Tyskland. Fredag 22. desember var Patton klar til å angripe, den 23. klarnet været og bombeflyene drønnet mot de tyske linjer.

Offensiven la hjemmene til 60,000 luxemburgere i grus,

d. v. s. en femtedel av landets befolkning. Historiske byer, kjent over hele den siviliserte verden, ble lagt i ruiner.

Men alle krigens redsler har altså ikke klart å drepe motet og arbeidslysten hos dette tapre, lille folket. Nå går de på med krum hals for å bygge opp igjen det som er lagt i ruiner, og de resultater som er nådd hittil, gir gode løfter.

Hovednæringsveien i Luxemburg er landbruket, og landet produserte før krigen atskillig mer enn det trengte selv. De viktigste eksportartikler er kjøtt, poteter, smør og hvetemel, men man innfører merkelig nok egg fra Belgien og Danmark.

Luxemburg teller også med i verdens tungindustri, idet landet før krigen produserte 1,160,000 tonn stål pr. år. På grunn av mangel på kull ligger ennå produksjonen langt under førkrigstiden, — i januar i år ble det f. eks. ikke produsert mer enn 70.000 tonn. Det største konsernet er Arbed, som har kullgruber i Ruhr og filialer i Brasil. Takket være de resurser konsernet hadde i Brasil, kunne man betale arbeiderne lønninger i den vanskelige tiden etter frigjøringen.

Luxemburg har forøvrig lærfabrikker og tekstilfabrikker — men mest kjent er Moselvinen, som produseres i traktene langs elven Mosel. I et godt år regner man med syv millioner liter.

Luxemburg har nå en samlingsregjering, og det har ikke vært friksjoner av betydning siden frigjøringen. Stillingen i nasjonalforsamlingen er slik: Kristelige sosiale 25, sosialister 11, kommunister 5, liberale 9 og politiske 1.

Arbeiderne har tre fagorganisasjoner, en sosialistisk, en kommunistisk og en kristelig. Den første er den mest betydningsfulle. Etter krigen har det vært arbeidsro uten konflikter.

98 prosent av befolkningen er katolikker og de øvrige protestanter.

Som nevnt er skoftmentaliteten et ukjent fenomen i Luxemburg. Industrien arbeider derfor godt og en merker — selv der hvor krigen har herjet verst — en viss tilfretshet i alle lag i befolkningen.

Gjenoppbyggingen er første post på dagsordenen og befolkningen er forberedt på at den må yte store ofre før landet kommer på fote. Den arbeidsglede en møter overalt kan derfor være et eksempel for andre land som har fått føle hva det vil si å ha krig innen grensene.

En merker også at interessen for å få opplysninger om Norge er stor. Krigen har gjort sitt til å gjøre Norges navn mere kjent i Luxemburg. Det første man hører om er vår flåtes innsats, men den menige mann vet også forbløffende meget om forholdene i Norge.

Turiststrømmen til Luxemburg var veldig før krigen, og den bragte landet store inntekter. Nå er det vesentlig belgiere, franskmenn og hollendere som kommer, men på grunn av valutaforholdene er det bare belgierne som får lov til å ta med seg hva de vil av penger.

For oss nordmenn er Luxemburg et interressant bekjentskap, og når forholdene igjen tillater det, vil enhver ha stort utbytte av et opphold der.

Fred. Kristensen.

7 kikkerten

I det danske blad «Kristeligt Dagblad» har professor dr. teol. Frederik Torm skrevet en kronikk om Neuhäuslers nye bok: «Kreuz und Hakenkreuz.» Da den omhandler den katolske Kirke i Tysklands kamp mot nazismen har den sin store interesse for alle våre trosfeller også hvorfor vi tillater oss å gjengi den noe forkortet i «St. Olav».

Der eksisterer, som bekjent, kun meget få bøker, om den tyske Kirke. Selv har den ikke kunnet skrive meget med penn og blekk. hurtig ble endog alle kirkelige tidsskrifter og blad forbudt; ennu mindre kunne bøker trykkes. Men allikevel er så mange papirer blitt gjemt, at der kan skrives Historie, og der er da også blitt skrevet noen få bøker på forskjellige språk.

Allikevel forbauses man, når man plutselig får en meget stor bok i to bind om den tyske Kirke i sine hender. Den handler kun om den katolske Kirke. Hvilken rikdom av dokumenter finnes der i denne bok! Den gir ikke noen egentlig skildring av kirkens kamp. Den er derfor i en viss forstand en meget tørr bok. Og den har et mektig omfang. To bind på tilsammen over 800 sider, meget tett trykte store sider. Den vil aldri bli folkelesning. Allikevel vil den finne lesere. Hvis man forstår å lese, ånder der liv utfra denne mengde av dokumenter.

Med bevegelse ser jeg på denne bok. Det er første gang, jeg ser en bok, trykt i Tyskland etter krigen på et tysk forlag; det kalles »Verlag Katolische Kirche Bayerns«. Om den kan fåes gjennom bokhandelen, vet jeg ikke. Jeg har fått den tilsendt fra en Amerikaner i München. Forfatteren heter Neuhäusler og er domkapitulær. Boken har et forord av den bekjente kardinal Faulhaber.

Over 800 sider om tolv års historie er vel nok litt rikelig. De fleste vil vel si, at forf. har tatt for meget med. Især er der bokført litt for meget eksempler på forhånelser, latterliggjørelser og chikanerier, som prester er blitt gjenstand for. Noen ferre typiske eksempler ville ha vært tilstrekkelige. Men på den annen side er de avtrykte dokumenter av meget stor betydning, både når det dreier seg om offisielle uttalelser fra kirkens ledere, og når det gjelder nazistiske regjeringsskrivelser, som vel ikke lengere finnes i regjeringsarkivene, og i hvilke autoritetene ofte på så fortreffelig måte avslører seg selv, uten å ville det.

På bokens første sider er avtrykt de kjente uttalelser av Hitler i talen den 23. mars 1933, i hvilken han tilsier både den protestantiske og den katolske kirke all støtte og handlefrihet. Forfatteren vil derved minne leserne om, i hvilken grad en statschef like fra begynnelsen av har gjort seg skyldig i løgn.

Det er naturligvis umuligt her å gi et referat av hele den store bok; jeg må gjøre et utvalg og især peke på sådanne dokumenter, hvorigjennom man får et litt mere rikholdig bilde enn før av, hva der skjedde på de forskjellige områder. Det gjelder således om de eksempler på Hitler-tilbedelse, som her bringes. Især har jeg ikke vist, at man endog gikk så vidt, at også noen av hans disiple ble gjenstand for kultur. Således meddeles det her, at Billedet av Hitlers »Hoffteolog«, som Neuhäusler kaller ham, Alfred Rosenberg, var oppstillet på et alter i en forsamlingsaal for Hitler-Jugend i i Baden, og der

(Forts. i neste nr.)

kunne som meddelt i forrige nummer av «St. Olav» hs. høyerverdighet biskop dr. J. O. Smit feire sitt 40 års prestejubileum. Selv om det blir post festum vil vårt blad likevel gjøre seg til tolk for alle de mange katolikker i Norge som enno har biskopen i takknemmelig erindring — ikke minst for de mange av dem som i de år siden hs. høyerverdighet forlot landet fikk høve til å besøke ham i Rom, hvor biskopen alltid på den mest hjelpsomme måte tok seg av dem og hjalp dem til rette så de kunne få mest mulig utbytte av et opphold i den evige stad. Dette gjelder kan hende serlig våre unge prestestuderende ved Propagandakollegiet, som alltid omtaler biskopen med den største takknemmelighet og hengivenhet. Kirken i Norge har også grunn til å gjøre det samme når en tenker på at det var gjennom biskop Smit at Nederlands katolikker fattet den varme interesse for sine trosfeller her oppe som gjennom årene har gitt seg så storslåtte uttrykk. Mange av våre beste prester skylder vi denne interesse — megen spirituelt og materiell støtte har vi mottatt fra biskop Smits hjemland. Og hva har ikke våre kjære St. Franciskus - Xaversøstre betydd for menighetene i Norge når de dro opp her til moderhuset — ikke å forglemme de oppofrende St. Antonisøstre!

Så selv om det nå er mange år siden at biskopen forlot Norge er hans innsats for vårt land dog framleis en levende realitet. For denne trofasthet skal hs. høyerverdighet takkes — og med alle gode ønsker for en lys og velsignelsesrik framtid overbringer «St Olav» denne takk.

Her hjemme — —

Minnetafle over talne katolikker

Innsamlingsliste:

C. P. Wright	kr. 500.—
I. Hansteen Knudsen	» 100.—
Øivin Olafsen	» 50.—
Fredrik Schøemann	» 10.—
St. Josephsøstrenes norske Ordensprovinc	» 500.—
ialt kr. 1160.—	

Redaktøren av «St. Olav» er nå vendt hjem. Alle redaksjonelle henvendelser skjer i redaksjonslokalet, Akersvn. 5 — eller i telefon 30 069.

VEIKRUSIFIKSENE I DANMARK øker etter hvert i antall i det de no også reises fra protestantisk hold. Således har biskop Plum for kort tid siden vigslat et meget vakkert krusifiks ved en lollandsk landevei. Det bærer inskripsjonen: «Han er saaret for vore Overtrædelser og knust for vore Misgjæringer», hvortil er tilføyd et: «Tak, Jesus!»

BISKOPEN OVER FIDJE-ØYENE MGR. FOLEY har besøkt England idet det trenges mange flere prester i hans bispedømme. Han har bare 40 sjelesørgere til å røkte 20 000 katolikker, fordelt på 24 misjonsstasjoner. Til like skal disse prester undervise på de mange gutte- og pikeskoler som finnes i det utstrakte virkefelt i Sydhavet hvor disse øyene ligger så spredt at enhver visitas betyr en lengre reise. I hovedstaden Suva er det et akademi for 800 innfødte gutter. Misjonen er betrodd Maristfedrene. Fem av prestene er innfødte.

Vanskene for å få flere prester ligger ikke så meget i manglende kall som i det faktum at transportforholdene fra England til øyene er så uregelmessige og upålitelige etter krigen. Imidlertid har kolonidepartementet stilt seg meget imotekommende over for misjonsarbeidet og har avsendt et spesielt skip med over hundre katolske prester. Det går direkte til Mombasa, hvor prestene vil skilles for å dra til sine anviste stasjoner. Noen skal til India, andre til Borneo, Egypt, Sudan og andre Afrikastasjoner. De fleste er engelske «Hvite fedre».

THE CATHOLIC TRUTH SOCIETY er en sammenslutning av legfolk, som i nær tilknytning til presteskabet no i mange år arbeider med utgivelsen av småskrifter med katolsk opplysning som mål. Disse småhefter er smakfullt og tiltalende utstyrt, skrives av gode og ofte berømte forfattere og er blitt meget populære — i løpet av et år er det således utsendt 1½ million eksemplarer hvilket er nesten utrolig når en tenker på de krasse papirrestriksjoner i England. De behandler utelukkende katolske emner, særlig liturgien og helgenbiografier. I første rekke har C. T. S. dog lagt vekt på å bringe de pavelige rundskriv og større taler i korrekt og omhyggelig oversettelse som ikke alene dekker den Hl. fars ord, men også hans tankegang slik at den blir klar og tydelig for «the man of the street».

Det er dog ikke alene katolske trykksaker som C. T. S. beskjeftiger seg med. Andre grener av virksomheten er biblioteket med utleie av katolsk litteratur og utleievirksomhet av religiøse og kulturfilm til skoler og foreninger. I Londons hjerte — i Strand — har selskapet no åpnet en boksentral som til like fungerer som et slags klubblokale. Her kan alle gå inn og låne gode katolske bøker og tidsskrifter som de kan lese i hyggelige omgivelser eller få med hjem. «Duckett's» som stedet kalles utgir sin egen månedsrevy med kritisk veiledning i den litteratur som utkommer, og bistår for øvrig med organisasjon og vedlikehold av sognebiblioteker. I den relativ korte tid som «Duckett's» har virket er den blitt noe av et samlingssted for alle katolske bokvenner og har derved vist at den har avhjulpet et stort savn.

DEN KRISTNE ARBEIDERUNGDOMSFØRENING i Frankrike — «La Jeunesse ouvrière chrétienne» — har avholdt sin 12 nasjonale kongress i Paris. Over 500 delegerte fra alle lokalforeninger av I. O. C.'i Frankrike var møtt og drøftet de problemer som no beskjeftiger ungdommen i allminnelighet og den kristne ungdom i serdeleshet. Det ble nedsatt forskjellige utvalg som bl. a. skal behandle:

1) ungdommens sunnhetstilstand og dens sikkerhet under arbeidet. Ingen produksjon må foregå uten fullt betryggende forhold. De syke skal ha effektivt tilsyn.

2) Boligforholdene så de ikke rummer fare for de unge arbeideres fysiske og psykiske liv.

3) I. O. C.'s uavhengige stilling overfor stat og kommune og politisk foreninger skal styrkes.

4) Forsvaret av familierettighetene — særlig på oppdragsens område.

til buljong
supper, sauser
og stuinger.

NOREX SUPPE
KRAFT

Buljongpulver og ekte kjøttekstrakt

Norges Brannkasse
Grunnlagt 1704

Skadeforsikring
Brann - Innbrudd
Glass - Vannledning
Huseieransvar - Hus-
leieavbrudd etter brann

Johan Olsen & Sønner

Murmester og entreprenørforretning

Kongensgt. 17, Oslo.

Etabl. 1896.

Telf. 25 085 - 25 223

**Sykehusutstyr
og rekvisita.**

Gaze
Bomull
Luftputer
Bekken
Hansker
Briller etc.

**Elektromedicinsk avdeling
Røntgen, Film (Gevaert)**

Innhent tilbud.

Norsk Medicinsk Varehus

Pilestredet 7^I og 11^{II} etg.

Telf, 14182-26539.; Telegr,adr. .Varehuset.

**Stemmebruk,
Oplesning**

Behandling av talefeil

ADELAIDE JØRGENSEN

Telf. 68373. — Jac. Aallgt. 16 IIII

**T. S. Jacobsen
Begravelsesbyrå**

Ullevålsvn. 1

Telf. 32 334, 32 246

Privat 58 550, 94 372

!

Da det nå er mange nye som
ønsker å abonnere på «St. Olav»,
bes gamle abonnenter å innsende
kontingenten om stopp vil unn-
gåes.

Kjøp katolsk

Bønnebok

kr. 7,50

Ved

**ischias og reumatisme
forsøk**

W. Stones' olier.

Fåes på alle apotek. Flasker à 125 g Kr. 2,15 inkl. oms.-avgift

FARMACEUTISK INDUSTRI - OSLO

Erindingsliste:

Menighetspleiens kontor

er åpent kun mellom kl. 10—13
torsdag, fredag og lørdag.

Elisabethkongregasjonen

Felleskomunion den 1. sept. og
møte i St. Josephs kapell tirsdag
3. sep. kl. 19.30, deretter samvær
i klubblokalet. Møt fulltallig fram.

Mariakongregasjonen

Møte i St. Josephs kapell onsdag
den 4. sep. kl. 20, og felleskomu-
nion påfølgende søndag den 8. sep.

Ung pike

(23 år) som studerer ved kunst-
industriskolen søker hybel i Oslo,
helst med pensjon.

Henv. St. Franciskus Hospital,
Stavanger.

FUNNET I KIRKEN

En bønnebok, paraply og hansker.

ST. OLAV

KATOLSK UKEBLAD

REDAKTØR:

E. DITHMER-VANBERG

REDAKSJON OG EKSPEDISJON:

Akersvegen 5 I. Telefon 23 743.

ST. OLAVS EKSP. OG FORLAG:

Kl. 10—15, unntatt onsdag.

Utbetalinger kun tirsd. kl. 13—14.

ABONNEMENTSPRIS: kr. 2,50 pr.

kvartal, for utlandet + avisporto.

ABONNEMENT tegnes i ekspedi-

sjonen og på ethvert postkontor.

ANNONSER må være innsendt in-

nen søndag aften.

MANUSKRIPTER må være inn-

sendt innen fredag aften.

Innkomet til barnas ferieopphold

(forts.)

«Mange bekker små» kr. 10.— Cand. K. Knudsen,
Rena, 10,— E. A. 20,— N. N. 20,— D. & H. S. 50,—
Chr. Müller 100,— Ingrid Suleng 25,— 2 N. N. Stabekk
20,— M. E. 30,— K. Sundt 50,— Elisabeth Bølstad 25,—
Georg & Wencke 30,— Fru Norenberg 100,— St. Domi-
nicuskirken innsamlet 95,— (Tils. kr. 585.00).

SLUTTREGNSKAP

Bidrag iflg. tidl. oppg.	kr. 1062.50
Bidrag iflg. ovenst. oppg.	» 585.00
<hr/>	
Bidrag tilsammen	1647.50
Herav utdelt	955.00
<hr/>	
Rest (Bankinnskudd)	692.50

Overskuddet innsettes på en særlig bankbok for de
katolske feriekolonier, og inngår således ikke i regnska-
pene for Menighetspleien.

FOR DE MANGE GODE BIDRAG TAKKER VI PÅ
DET VARMESTE.

Oslo i august 1946.

Th. Notenboom.

A. Sund.

N. K. R. F.'s studiesirkel

begynner tirsdag aften 17. september kl. 20, og fortset-
ter utover høsten med 14-daglige møter. Deltagerne bes
melde seg skriftlig eller telefonisk til Fru Elisabeth
Sinding, Gabelsgate 23, hvorefter studiebrever til forbe-
redelse vil bli tilsendt.

Nu

mottas abonnenter

på St. Olav